

§ 44 Lausunto selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Järjestelmän kannustavuutta parannetaan. Hallitusohjelman mukaan uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Hallitusohjelman mukaan kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön kuntauudistusta edistäviä välineitä. Tavoitteena on muun muassa poistaa lainsäädännöstä sekä kuntatalouden rahoitusjärjestelmästä kuntaliitoksia vaikeuttavia tekijöitä.

Valtiovarainministeriön asettaman selvitysmiehen toimeksiannon mukaan valtionosuusperusteiden uudistamisessa tuli tarkastella muun muassa perusteiden läpinäkyvyyttä, lukumäärää, päällekkäisyyksiä, korvaustarpeita, ajanmukaisuutta ja soveltuvuutta kuntarakenteen ja palvelutarpeiden muutoksessa. Tavoitteeksi asetettiin uudistaa kuntien valtionosuusjärjestelmä hallitusohjelmassa linjatulla tavalla siten, että uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 2015 alusta.

Lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjako ei muutu valtionosuusuudistuksen johdosta.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista keväästä 2012 alkaen. Hän julkisti alustavat uudistuslinjauksensa helmikuussa 2013. Seuraavana vaiheena valtiovarainministeriö lähetti 17.12.2013 kunnille kommentoitavaksi selvitysmiehen tarkennetut uudistusesitykset ja kriteerit kuntakohtaisine laskelmineen. Kunnilta pyydettiin lausuntoa mm. laskentakriteerien määrästä ja sisällöstä, siirtymäkauden pituudesta ja ylipäätään järjestelmäuudistuksen tarpeesta.

Selvitysmies on valmistellut lausuntopyynnön liitteenä olevan luonnoksen esitykseksi, jonka mukaisesti hän ehdottaa valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi

Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin ovat kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta. Keskeiset ehdotetut muutokset nykytilaan verrattuna ovat:

- valtionosuuksien määräytymisperusteiden lukumäärän pieneneminen ja päällekkäisyyksien poistaminen
- määräytymisperusteiden sisällön yksinkertaistaminen ja uusiminen sekä pääosin portaiden poistaminen
- laskennallisiin kustannuksiin sisältyvien kustannuserien painoarvojen muuttuminen
- verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen muuttaminen
- lisäosien ja yleisen osan yhdistäminen sekä esitys lisäosiksi.

Ehdotetun uuden järjestelmän perusrakenne on laskennalliset kustannukset, kuntien omarahoitusosuus, laskennallinen peruspalvelujen valtionosuus, lisäosat, verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus, muut valtionosuuksiin tehtävät lisäykset ja vähennykset sekä siirtymätasaukset.

Kunnan valtionosuus määräytyisi ikärakenteen, sairastavuuden, asukastiheyden, työttömyysasteen, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden ja koulutustaustan mukaan. Laskennallisten kustannusten ja määräytymisperusteiden lähtökohtana olisi perushinta, joka vahvistetaan asetuksella vuosittain kustannustenjaon perusteella. Lisäosien perushinnat vahvistettaisiin asetuksella vuosittain.

Esityksessä ehdotetaan, että ikärakenteen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymisperusteet uudistetaan THL:n ja VATT:n tutkimusten perusteella. Niiden pohjalta ehdotetaan myös ikäryhmien painot ja uusi sairastavuuskerroin

Ehdotettu uusi sairastavuuskriteeri muodostuu terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon osatekijöistä ja niihin sisältyvistä kustannustekijöistä. Kullekin kustannustekijälle on annettu tutkimuksella oma paino tekijän yleisyyden ja sen aiheuttaman kustannuksen perusteella. Terveydenhuollon ja vanhustenhuollon kustannukset lasketaan yleisimpien kansantautien ja työkyvyttömyyden perusteella. Sosiaalihuollossa kustannusta selvittävänä tekijänä on pelkästään työkyvyttömyys.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ikäryhmien ja sairastavuuden painoarvoihin kustannuseroja selittävinä tekijöinä ehdotetaan tuntuvaa muutosta nykyisiin painoihin. Ikärakenteen paino-osuutta kaikista laskennallisista kustannuksista, mukaan lukien esi- ja perusopetus, päivähoito ja muut olosuhdetekijät, ehdotetaan alennettavaksi 70 prosenttiin, kun sen paino on nykyisin noin 82 prosenttia. Sairastavuuden paino ehdotetaan korotettavaksi noin 2,5 kertaiseksi nykyjärjestelmään verrattuna. Ehdotetuilla muutoksilla on suurehkoja kuntakohtaisia vaikutuksia.

Valtionosuusjärjestelmän muutoksen vaikutukset ehdotetaan tasattavaksi kuntien välillä valtio-kunta suhteessa neutraalilla tavalla. Viiden vuoden siirtymäaikana kunnan vuoden 2014 valtionosuuksia verrataan niihin valtionosuuksiin, joita kunta olisi saanut uusien valtionosuuden määräytymistekijöiden mukaan laskettuna. Siirtymäajan vuosittaiset muutokset ovat enintään 50 euroa/asukas vuonna 2015, 50 euroa/asukas vuonna 2016, 80 euroa/asukas vuonna 2017, 80 euroa/asukas vuonna 2018 ja 120 euroa/asukas vuonna 2019.

Päivitettyjen laskelmien mukaan Hämeenkosken kunnan valtionosuuksien on arvioitu vähenevän kaiken kaikkiaan uudistuksen myötä 260 euroa/asukas eli 545.183 euroa.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntopyynnössä mainituilta tahoilta lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen kestoon ja porrastukseen

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 4.4.2014 klo 16. mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

Lausuntopyynnön liitteenä olleet asiakirjat on toimitettu sähköpostina kokousedustajille ohesmateriaaliksi.

Valmistelija
kunnanjohtaja

Päätösehdotus (kj)

Kunnanhallitus päättää lausuntonaan valtionosuusuudistuksesta todeta, että uudistus on tarpeellinen ja ehdotettu uudistus on oikeansuuntainen. Ehdotetut ikäryhmien ja sairastavuuden painot ovat perusteltuja. Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen muutokset ovat hyväksyttävissä. Työpaikkaomavaraisuuden vaikutusta valtionosuuksiin määräytymisessä ei pidetä hyvänä. Muilta osin määräytymisperusteisiin ei ole huomautettavaa.

Siirtymätasauksen kesto on oikeudenmukainen niille kunnille, joilta uudistus tulee vähentämään merkittävästi valtionosuuksia. Kuntien nykyisessä taloudellisessa tilanteessa tulee kunnille antaa riittävän pitkä aika sopeuttaa menojaan valtionosuusuudistuksen vaikutusten johdosta. Kuntien taloudellista tilannetta on heikentänyt ja tulee edelleen heikentämään se, ettei valtionosuudet vastaa riittävästi kunnille määrättyjen tehtävien kustannuksiin. Kunnilla on rajalliset mahdollisuudet kattaa kustannuksia asiakasmaksuilla ja veronkorotuksilla. Useat kunnalliset maksut on määriteltä asetuksilla. Monet kunnat ovat jo tehneet sopeutustoimia ja parantaneet tuottavuutta, joilla on saavutettu mahdolliset säästöt kustannuksista.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Lisätiedot

Kunnanjohtaja Anja Brofeldt, anja.brofeldt@hameenkoski.fi, puh. 044 748 8900

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Täytäntöönpano

Ote valtiovarainministerio@vm.fi.

Asianmukaisesti tarkastetusta pöytäkirjasta otetun otteen oikeaksi todistaa

Hämeenkoski 1.4.2014

pöytäkirjanpitäjä

Leila Tupasela
toimistonhoitaja

Hämeenkosken kunta
Kunnanhallitus

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Päivämäärä
31.03.2014

Pykälä
§ 44

Muutoksenhakukielto ja sen peruste	☐	Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalain 91 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.
	☐	Muu peruste, mikä

Asianosainen: Valtiovarainministeriö

[x] Annettu tiedoksi sähköisesti, pvm: 1.4.2014

[] Lähetetty tiedoksi kirjeellä (kuntalaki 95§), joka on annettu postin kuljetettavaksi,
pvm:
tiedoksiantaja:

[] Luovutettu asianosaiselle
Paikka ja pvm:

Luovuttajan allekirjoitus

Vastaanottajan allekirjoitus

[] Muulla tavoin, miten

Liitetään pöytäkirjanotteeseen